

BEFORE THEY PASS AWAY

De verhalen achter de foto's

HANNELORE VANDENBUSSCHE

Voorwoord

‘Een beeld zegt meer dan duizend woorden, maar vertelt niet altijd alles’. Dat waren ongeveer de woorden van Hannelore tijdens onze eerste afspraak over de verhalen die ze zou schrijven bij het *Before They Pass Away*-project van fotograaf Jimmy Nelson. Hannelore mocht tijdens dit prachtige en intrigerende project drie jaar lang als Jimmy’s persoonlijke assistent aan zijn zijde werken en de hele wereld over reizen. Ik had het fotoboek al meerdere keren in mijn handen gehad en was weg van de beelden, maar tegelijkertijd borrelden er talloze vragen op wanneer ik erdoorheen bladerde. Dit soort foto’s schoot je niet zomaar even. Waar en hoe hadden ze al deze stammen gevonden? Hoe waren de reizen ernaartoe geweest, wat waren ze onderweg tegengekomen? Hoeveel werk en tijd had het wel niet gekost om die foto’s te maken? En de communicatie met de stammen, het contact met de mensen, de cultuurverschillen... het moest een rijkdom aan verhalen opgeleverd hebben. En juist het proces achter beelden is wat mij vaak zo intrigeert.

Als presentatrice van reisprogramma’s weet ik heel goed hoeveel tijd er in projecten kan gaan zitten, die voor de kijker nergens in terug is te zien. Hoe vaak heb ik wel niet opnames over moeten doen, tegenslagen tijdens onze reizen moeten incasseren om vervolgens weer nieuwe plannen te bedenken... En hoe vaak verliepen dingen toch totaal anders dan ik ze van tevoren gepland had! Ik weet uit ervaring dat er soms letterlijk barre tochten voor nodig zijn om te bereiken wat je wilt. Je moet inventief en flexibel zijn en een avontuurlijke instelling hebben. Mijn vrienden zeggen wel eens hoe jaloers ze op me zijn wanneer ze mijn reisprogramma’s zien en stellen zich mijn leven als één grote vakantie voor. Hoewel ik niet zou dúrven klagen over mijn werk – een mooiere baan kan ik me niet voorstellen-, kost het soms een paar zware weken om een ogenschijnlijk soepel verlopend tripje in beeld te brengen. Televisie en fotografie verschillen in dat opzicht denk ik nauwelijks van elkaar. En het *Before They Pass Away*-project was natuurlijk gigantisch.

Toen Hannelore onze uitgeverij benaderde met het voorstel haar boek bij ons te publiceren, twijfelde ik dan ook geen moment. De foto’s zijn fantastisch, maar de verhalen die achter de beelden zitten zijn zeker net zo interessant. Met de publicatie van Hannelores boek is het project voor mijn gevoel echt compleet. Haar verhalen geven precies inzicht in waar je zo nieuwsgierig naar bent als je de foto’s hebt gezien. De beelden komen tot leven, brengen nog meer bewondering of juist ontroering teweeg. En niet onbelangrijk: mijn reisgevoel werd er nóg meer door aangewakkerd. Ik kan je alleen maar aanraden om je mee te laten slepen door de verhalen over de fascinerende wereld achter al de prachtige foto’s.

Floortje Dessing

Inleiding

Ik herinner het me nog als de dag van gisteren. Dat telefoontje. Misschien wel het belangrijkste telefoontje dat ik ooit in mijn leven zou krijgen. Mijn humeur was al even zonnig als het deugddoende lenteweertje dat Amsterdam in lichterlaaie zette. 'Dat is mijn moeder om me te feliciteren met mijn zonet behaalde diploma Fotografie' dacht ik meteen bij mezelf. Het scherm van mijn smartphone toonde echter een onbekend telefoonnummer. 'Hallo? Met Hannelore.' De man aan de andere kant van de lijn viel meteen met de deur in huis. Of ik zin had in een droombaan? En of ik graag wilde reizen? Hoewel ik tweemaal volmondig bevestigend wilde antwoorden, konden mijn lippen door zijn directheid nog net twee bedeesde 'ja's' produceren. 'Oké, top! Ik bel je nog wel terug. Doei.' De man legde neer. Die man zou later de directeur van ons hele *Before They Pass Away*-project blijken te zijn en mijn leven de komende jaren ingrijpend veranderen. Hoewel vlak na het blitzgesprek tientallen vragen in mijn hersenen pingpong aan het spelen waren, zei mijn onderbuikgevoel dat ik de juiste keuze had gemaakt. Altijd vertrouwen op je intuïtie, die ik - ook nu nog - de beste raadgever vind.

ZOEKTOCHT

Mijn voornaam heb ik al verraden, net als mijn opleiding. De rest nog niet. Daarom zal ik me even kort voorstellen. Mijn levensteller heeft net de dertig overschreden en mijn paspoort duidt de Belgische nationaliteit aan, hoewel ik me een halve Nederlander voel. Daarnaast ben ik fulltime flapuit, adrenalineverslaafd en vooral een levensgenieter. Ondanks een gelukkige relatie zoek ik even graag de avances van mijn geliefde minnares op: onze aardbol, die ik vanuit alle wereldhoeken beter wil leren kennen. Nog meer dan bovengenoemde opsommingen ben ik een echte globetrotter. Reismicroben zitten al van jongs af aan in mijn bloed, ondanks het beperkte nomadenbestaan waar ik het eerste deel van mijn leven in opgroeide. Je moet weten dat Frankrijk voor mijn ouders het einde van de wereld was. Ondanks het feit dat hun vakanties in *la douce France* en hun thuisland België nooit verveelden, werd het vuur in mij aangewakkerd om steeds verder de wijde wereld in te trekken. Dat ik als adoptiekind in Europa verzeild was geraakt en mijn roots aan de andere kant van de Atlantische Oceaan liggen, deed de vlam extra vurig branden. De Minnie Mouse-nachtlamp die de eerste jaren van mijn leven trouw op mijn nachtkastje stond, werd ingeruild voor een verlichte wereldbol waar ik iedere avond, vlak voor het slapengaan, wegdromend naar zat te kijken. Vooral dat rare lange land dat verticaal door Zuid-Amerika liep, leek feller te schijnen dan de rest. De onverwoestbare liefde voor Moeder Aarde begon op dat moment definitief te

ontspruiten. Eén ding nam ik me voor: ik zou proberen zoveel mogelijk prachtige plaatsen op onze planeet te bezoeken en iedere kans die ik daartoe kreeg met twee dankbare, grijpgrage handen vastnemen.

ONTDEKKEN

Jaren streken voorbij. Met tot dusver enkel een pak familiereizen en sneeuwkampen op mijn reisconto ging pas op mijn achttiende verjaardag de echte wereld voor me open. Een vurige wens ging in vervulling. Het bezoeken van het land dat het felst op mijn ronddraaiende atlas schitterde: Chili! Wat popelde ik om mijn afkomst te ontdekken. Waar zette ik voor de eerste keer mijn keel open op deze planeet, wie had mij afgestaan, wanneer ruilde ik het ene continent voor het andere in? Een jaar later begon mijn reisdagboek al aardig dik te worden. Chili, Argentinië en Nepal werden al vlug van mijn nog-te-bezoeken-plekkenlijst geschrapt. India volgde niet veel later, net als Europa, waar ik maandenlang met mijn aftandse Volkswagen van het westen naar het oosten over de wegen scheurde. Heerlijk vrij, genietend van het leven.

De lokroep naar avontuur en het onbekende zorgde ervoor dat ik constant op weg was. Net als vele andere adolescenten kon ik niet stilzitten en wilde ik vooral de wereld ontdekken. Een tandenborstel en enkele schone onderbroeken; meer had ik niet nodig om op reis te gaan. Studeren stond synoniem voor tijdverspilling. Met als uitzondering het leren van talen, wat ik dan wel weer een tijdsinvestering waard vond. Frans en Engels had ik al goed onder de knie. Mijn Spaans kon daarentegen wel een opfrisbeurt gebruiken. Op de schoolbanken in Barcelona leerde ik naast de liefde voor de Spaanse taal ook de liefde van mijn leven kennen. Binnen haar familie had de reisziekte ook veel slachtoffers gemaakt. Vooral mijn schoonvader bleek een even grote globetrotter als ik en liet me proeven van alle continenten die onze planeet kent, Antarctica inclusief. Stukken Afrika, wilde plekken in Azië en ongerept Amerika met als uitschieter Alaska – mijn torenhoge, favoriete bestemming. Meer dan eens voelde ik me als *Alice in Wonderland*. Eigenlijk een verwende snotaap.

YOLO

Al van kleins af aan wilde ik fotograaf worden. De wereld laten meekijken door mijn lens was altijd al een passie geweest, de wereld vastleggen door mijn fotolens een droom. Deel één moest ik nog volop bewerkstelligen en deel twee volgde meteen na het bewuste telefoontje. Al had ik daar toen nog geen flauw benul van.

Een week later stond ik een grote stap dicht bij mijn ultieme wens, al diende ik eerst een sollicitatiegesprek met Jimmy Nelson, het creatieve brein achter het project, te overleven. Ik onderging een echt spervuur van vragen, maar voor ik het goed besepte zat ik een week later naast deze nog wildvreemde kale Engelse meneer in het vliegtuig. Bestemming: onze eerste stam, windrichting: honderd procent avontuur. Het had iets bevreemdends en spannends tegelijkertijd. Deze trip was de beslissende sollicitatieronde en zou bepalen of we samen het project verder konden afwerken. De grote vuurdoop zeg maar. Hoewel ik net afgestudeerd was, maakte ik me op werkgebied niet te veel zorgen. Veel meer was ik benieuwd hoe ik de primitieve reis- en werkomstandigheden zou overleven. En vooral hoe stammen zouden reageren op deze kleine 'indringer'. Het verlangen naar het onbekende. Vooral het werken en samenleven met mensen die zich zo anders gedragen dan jezelf, bezorgde me gezonde kriebels in mijn buik. Natuurlijk had ik al een minideeltje van onze planeet gezien en wie al eens door de sloppenwijken in Calcutta heeft rondgedwaald, is iets beter gehard voor cultuurshocks. Maar nu wist ik niet wat me te wachten stond. Positief denken doe ik gelukkig het liefst en bovendien ben ik verzot op nieuwe uitdagingen. 'You only live once' is dan ook met voorsprong mijn motto. Een leuze die nog pijnlijk hardnekkiger werd na het plotse overlijden van mijn nog veel te jonge broer. Onbewust gaf hij mij dat ultieme duwtje in de rug om impulsief 'ja' te zeggen op dit wilde avontuur. Het leven kan soms abrupt voorbij zijn. Grijp iedere kans die je krijgt.

MÉNAGE À TROIS

Terug naar ons project. Voor mijn eerste tocht kreeg ik een dikke voldoende, waardoor ik ook de rest van het project mocht meemaken. Mijn taak bestond eruit om Jimmy overal in bij te staan. Een takenpakket dat naarmate de trip vorderde steeds ruimer werd. In eerste instantie was dat het assisteren tijdens de fotoshoots zelf. Het aanbrengen van de juiste lenzen, filmvlakken en camera's en zorgen dat die even kraakhelder weer in hun omhulsel verdwenen. Ook het speuren naar locaties, studio's bouwen, attributen zoeken of de meest fotogenieke mensen vinden hoorde daarbij. Alles wat zich naast de schermen afspeelde, verdween op mijn lichtgevoelige plaat. Als een klein Duracell-konijn holde ik vaak over de set. Maar geen minuut, geen milliseconde, deed ik dit met tegenzin. Eenmaal terug naar de Lage Landen bleef ik doorrazen. Hoewel Jimmy de reizen telkens weer tot in de puntjes voorbereidde, regelde ik alle praktische andere zaken. Contact met de plaatselijke reisbureaus, extra research over de landen en stammen, visa regelen

---

of ons van de juiste kleding voorzien. Mijn telefoon sliep nooit. Vaak kleurde mijn rechteroor roodgloeiend. Ook mijn computer draaide eenzame overuren met het klasseren en back-uppen van duizenden fotopareltjes.

Na onze eerste gezamenlijke uitstap kreeg ik van Jimmy te horen dat ons huwelijk plots een ménage à trois zou worden. Bram Vis, een al even levenslustige cameraman die het hele *Before They Pass Away*-gebeuren zou filmen, zou ons team versterken. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. En toen was ons team compleet. Jimmy, Bram en ik, drie vreemden voor elkaar, drie individuen met een totaal verschillende achtergrond vertrokken op een driejarig avontuur naar de meest afgelegen en onbereikbare uithoeken van onze planeet, op zoek naar de laatste inheemse culturen ter wereld. We zouden deze traditionele stammen vast proberen te leggen in al hun glorie, voordat ze voorgoed zouden verdwijnen of opgeslokt zouden worden door onze westerse samenleving.

vluchttijd heenreis
12 uur

Kilometers Amsterdam
naar Addis Abeba
→ 5.696 KM ←

van
Amsterdam

Addis Abeba

Soedan

Jinka

Abra Minch

Somalië

Mursi

Hamar

Karo

Arbore

Banna

Dassanech

Kenia

Ethiopië

8°.3000' N, 39°.1167° E

Afrika

Banna, Hamar, Karo, Dassanech,
Mursi & Arbore

Vorbereidingen

Wanneer Juli 2010 en juli 2011

Totale reistijd 15 dagen

Tijdzone GMT + 2 uur

Transport

→ 4x4 jeep

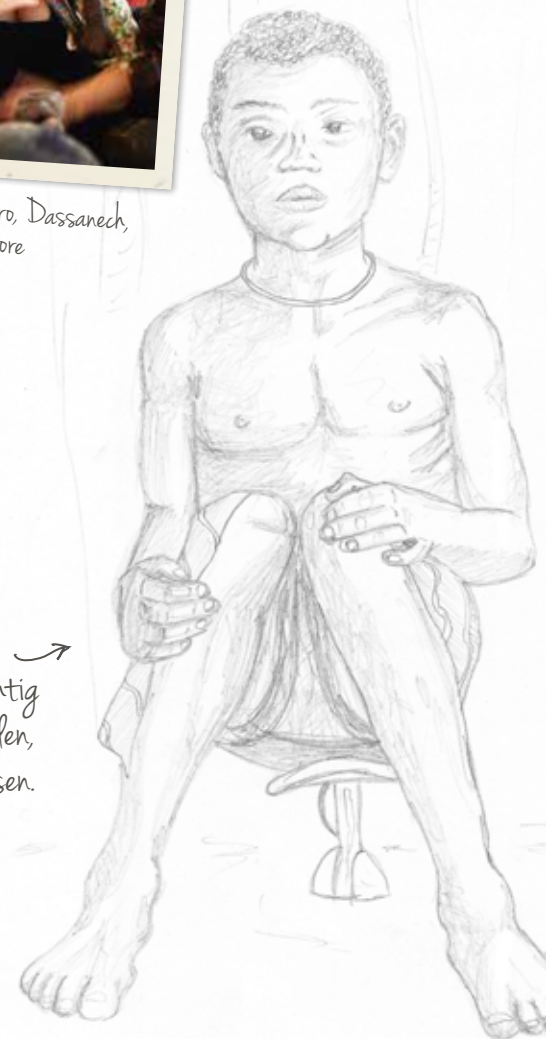
**Gemiddelde
temperatuur**

+27°C

Alle mannen liepen constant met een prachtig zelfgemaakt stukje houtwerk in hun handen, dat dienst deed als stoeltje en hoofdkussen.

In de terminal op Schiphol zagen Jimmy en ik elkaar voor de tweede keer terug. Mijn avontuur was nu officieel begonnen. Wat had ik er ongelooflijk veel zin in. Zelfs tegen de lange vliegtrit zag ik niet op, want die had ook zijn voordeel. Het is de perfecte plek voor het voeren van lange gesprekken. Eenmaal in onze stoeltjes vastgegespt wilde ik dan ook alles te weten komen over de fotograaf naast me en vooral over zijn project. Onze jet was nog niet opgestegen of ik had Jimmy al bedolven onder een klein spervuur van vragen. Waarom dit project, waarom juist die stammen, hoe wilde hij de volkeren benaderen en vooral: wat hoopte hij te kunnen realiseren? Maar daarnaast

---

---

wilde ik dolgraag de man achter de lens beter leren kennen. Ook hiervoor had ik al een hele reeks vragen voor hem klaar liggen. Vooral wilde ik weten waarom hij voor fotografie had gekozen en natuurlijk, de vrouwelijke kant in me, of hij nu daadwerkelijk kaal was. Ook al zijn we beiden niet opgegroeid met de directheid die Nederlanders zo kenmerkt, toch kon Jimmy mijn kogelregen aan vragen wel appreciëren. Met een even hoge snelheid waarmee ons vliegtuig nu het luchtruim doorkliefde, begon hij te praten. De baan van zijn vader, die voor een grote multinational werkte, zorgde ervoor dat hij als kind van expats altijd met

---

---

zijn ouders mee de aardbol rondreisde. Afrika was het continent waar zijn vader vooral gestationeerd was en daar had Jimmy dus het grootste deel van zijn jeugd doorgebracht. Een prachtige tijd, tot hij op zijn zestiende voor de derde keer in zijn nog jonge leven met malaria werd geconfronteerd. Nu met hersenmalaria, de ergst mogelijke vorm. De medicijnen die Jimmy voorgeschreven kreeg, bleken bovendien de verkeerde te zijn. Met verschrikkelijke gevolgen van dien. Bij het ochtendgluren werd hij met een volledig kale knikker wakker. Die vraag hoefde ik dus niet meer te stellen. Eenmaal volwassen besloot Jimmy om het studentenleven vaarwel te

---

---

zeggen en te reizen naar een gebied waar zowaar iedereen eenzelfde haarsnit als hij had: Tibet. De rust, de adembenemende natuur en vooral de hartelijkheid van de Tibetanen zorgden ervoor dat hij te voet hun land verder doorkruiste, met enkel zijn trouwe vriend rond zijn middel gebonden: de fotolens waarmee hij alle pracht van het land in beeld bracht. Op dat moment wist hij wat zijn roeping was: fotograaf worden.

OORLOGSFOTOGRAAF

Naast de pracht van de wereld zag hij later ook veel ellende door zijn lens, toen hij werkte als oorlogsfotograaf. Ook in de reclamesector gaf hij vijftien jaar lang het

---

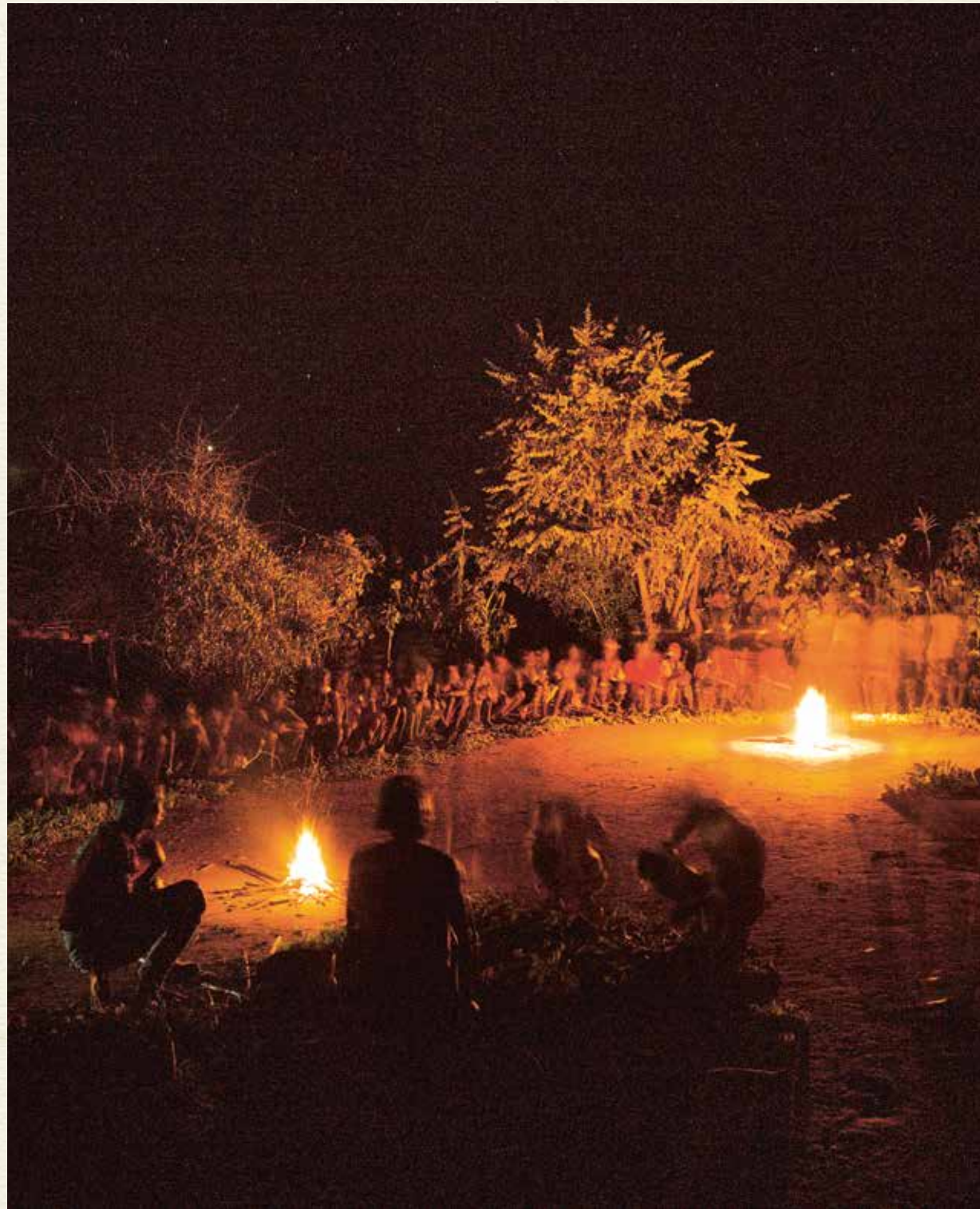

---

beste van zichzelf. Met de digitalisering werd de concurrentie jaar na jaar zwaarder. Het werd steeds moeilijker het hoofd financieel boven water te houden. De eerdere foto's die Jimmy van inheemse stammen in Namibië, Tanzania en Mongolië had gemaakt, deden hem verlangen naar vervlogen tijden. Met de lovende kritieken van zijn vroegere foto-expositie in gedachten, begon hij na te denken over een vervolg. Uiteindelijk besloot hij de stoute schoenen aan te trekken en op zoek te gaan naar een investeerder voor zijn project. Het lot bracht hem bij Marcel Boekhoorn, die sterk overtuigd was van zijn plannen. En zo zag *Before They Pass Away* het levenslicht. Tijdens dit eerste gesprek viel me op hoe rotsvast Jimmy in zijn net geboren kindje geloofde. Hij wilde anders zijn dan de andere honderden fotografen die zijn droom waren voorgegaan, zo vertelde hij. Aan zijn gezichtsuitdrukkingen te zien had hij een perfect beeld voor ogen van hoe hij de stammen wilde portretteren. Met de kracht van een stil portret, zo wil ik ze in beeld brengen, stelde Jimmy resoluut, om op deze wijze de volkeren zo mooi en fier mogelijk voor eeuwig vast te leggen. Zijn doel was om deze allerlaatste unieke culturen van onze aardbol op een iconische wijze te fotograferen. Een mooie visie, die ik alleen maar kon toejuichen.

Ook zijn zoektocht naar deze laatste menselijke schatten, boeide me enorm. Hoe vond hij deze volkeren nou precies? Zijn leven had hem al op ontzettend veel mooie plekken op Moeder Aarde gebracht, ging Jimmy als een echte spraakwaterval verder. Dit in combinatie met jarenlange research zorgde ervoor dat hij zijn selectie kon maken. Bovendien zou je versteld staan van hoeveel mooie locaties er dankzij internet te vinden

---

---

waren. Een heel dankbaar medium, ook voor fotografen, gaf Jimmy mij als wijze les mee. Het leek alsof hij mijn volgende vraag zag komen. Waarom hij dit project voor ogen had? Omdat hij wilde laten zien dat wij, westerlingen, vergeten lijken te zijn waar we eigenlijk echt vandaan komen. Ook lijken we, in tegenstelling tot de stammen, de zin van echt leven te zijn kwijtgeraakt, te druk bezig met het leven van anderen te bepalen. Deze stammen zijn, in tegenstelling tot de westerlingen, volledig in balans met zichzelf. Wauw, het hele project inspireerde me nu nog meer. Dat ik de kans kreeg om hier aan mee te helpen, deed me met een meter groeien. Wat zou ik extra goed mijn best doen als zijn assistent. Want dit, dit alles, wilde ik voor geen goud ter wereld missen...

MICHAEL JACKSON

Mijn vuurdoop als assistent-fotograaf werd een drie weken durende trip in Ethiopië. Doordat het een pittige reis belofde te worden, kon Jimmy meteen zien wat voor vlees hij in de kuip had. Niet zozeer de prangende hitte en bijbehorende droogte zouden mij fysiek kunnen slopen, het primitieve reizen, eentonige voedsel en de omgang met de stammen beloofden een nog zwaardere uitdaging te worden. Een ideale, extreme mix dus om te kijken hoe ik mijn taak vervulde en of ik een verdere samenwerking aan zou kunnen. Hoewel ik licht nerveus was besloot ik om alles op me af te laten komen. Doen alsof kan ik niet en bovendien duurt eerlijkheid het langst. Een wijze raad van mijn ouders, die ik steevast hanteer. We zouden wel zien wat de nabije toekomst bracht. Tijd om veel te tobben was er trouwens niet. Al vanaf het moment dat ik hoorde wat onze bestemming was. Toegegeven, bij het horen

---

De uitgesproken diversiteit maakt van het gebied een waar paradijs voor antropologen, en ook voor ons, fotografen, is het meer dan het Beloofde Land.

van de naam Ethiopië had ik niet meteen positieve associaties. De eerste keer dat ik van het land hoorde was door The King of Pop, Michael Jackson. Hoewel ik zijn nummers stevast luidkeels probeerde mee te brullen, confronteerde hij mij met een van de schrijnendste taferelen die ik ooit op de beeldbuis had gezien: de hongersnood in de Hoorn van Afrika die midden jaren '80 niemand onberoerd liet. Slechts met hun jarenlange dominantie in de atletiek slaagde Ethiopië erin om eens positief het nieuws te halen. En dat terwijl de plaatselijke bevolking zo ongekend schoon is, zowel vanbinnen als vanbuiten. Niet voor niets vind je jaarlijks steeds meer Ethiopische vrouwen op het lijstje van topmodellen terug. Aan vrouwelijk schoon dus geen gebrek, dat was al zeker. De rest was nog een groot vraagteken. Onze eerste opdracht bracht ons naar Zuid-Ethiopië. Naar de Omovallei, die heden ten dage nog steeds de oudste volkeren van het continent herbergt. Het ruige gebied telt meer dan twintig stammen, waarvan wij hoopten er zes perfect in beeld te kunnen brengen. Gelukkig wonen de Banna, Hamar, Karo, Dassanech, Arbore, Mursi allemaal op een boogscheut van elkaar en zou onze doelstelling, zonder noemenswaardige tegenvallers, een haalbare kaart moeten zijn. Onze Afrikaanse trip belofde dus meteen behoorlijk druk te worden.

BLINDE ZANGERS

We landden in de hoofdstad Addis Abeba. Onze chauffeur, die netjes al een halfuur op het vliegveld op ons stond te wachten, reed ons naar een bescheiden hotelletje even verderop aan de stadsrand. Ondanks het feit dat de stad meer dan 2500 meter boven de zeespiegel ligt en omsingeld wordt door een leger aan zandkorrels, bleek Addis zelf opvallend groen. Door het constante getoeter, de vele drukke minimarkjes en het nodige straatlawaai is het een stad die nooit slaapt. In het straatbeeld wisselen magnifieke gebouwen en armzalige hutjes elkaar in hoog tempo af. Ook in de dagelijkse taferelen viel op hoe groot het contrast in het straatbeeld was. Rijken flaneerden met hun blinkende bolides door het centrum, terwijl grote families nauwelijks enkele honderden meters verderop op straat bedelden voor een klein avondmaal. Hoewel ik in mijn leven veel vergelijkbare, drukke steden van dichterbij had leren kennen, keek ik mijn ogen uit.

Eenmaal aangekomen werden de reisplannen in samenspraak met onze gids Abraham nog een allerlaatste keer grondig doorgenomen. Toen er een halfuurtje later een man zich voorstelde als onze kok, was ik even sprakeloos. Met moeite kon ik mijn glimlach verstoppen. Een eigen kok. Super! Wat een luxe dacht ik luidop, zeker

omdat ik mijn talenten niet aan kookpotten was verloren. Jimmy aanschouwde mijn pretoogjes. Dit plaatselijke keukentalent was niet mee om ons op culinaire hoogstandjes te trakteren, zette hij me met beide benen weer op de grond. Het was simpelweg zo dat ons lichaam niet alles kon verwerken wat de plaatselijke bevolking dagelijks naar binnen speelde. En door het vele werk was ziek worden gewoonweg geen optie, gaf hij me nog vlug mee.

Het was tijd om boodschappen te doen. Samen met onze kok en gids Abraham, die zichzelf ook tot tolk en chauffeur had gepromoveerd, sloegen we in de vele kleurrijke minisupermarktjes onze proviand in. Omdat we een aantal weken in niemandsland zouden vertoeven, stonden voedingswaren met een lange houdbaarheidsdatum zoals rijst, thee,

koffie en havermout boven aan ons boodschappenlijstje. Vers fruit en groenten waren, naast verschillende soorten sausjes, de enige bederfelijke producten die we voor de eerste dagen insloegen. Toch was dit bij lange na niet alles wat boven op het dak van onze jeep kwam te liggen. Voldoende benzine om drie weken te kunnen reizen, een half zwembad aan drinkbaar water, twee reservewielen, tenten en bijbehorend slaapgerief werden ook op onze bolide gegooid. De hoeveelheid benodigdheden die boven op de auto lag, zorgde ervoor dat de wagen enkele deuken rijker was en een halve meter dichter tegen het wegdek hing. Heerlijk om zo bepakt en bezakt het avontuur tegemoet te gaan.

Onder de muzikale begeleiding van de prachtige deuntjes van Amadou en Mariam doorkruisten we het land. Net als ik was onze chauffeur een grote fan van de Malinese blinde zangers. Hoe pietluttig het ook mag klinken: ik was uitermate blij met zijn muziekkeuze. Als je wekenlang in niet bepaald de meest luxueuze omstandigheden rondreist en je voortdurend op elkaars lip zit, scheelt het een pak frustraties als er chemie is tussen jou en je reisgenoten. Ook al zong hij zo vals als een kat, toch was ik blij dat er al vanaf de eerste minuut een klik tussen mij en onze sympathieke chauffeur was. Hoe dieper we met onze landcruiser het landschap inreden, hoe meer we afscheid namen van de groene bergachtige regio. De omgeving veranderde meer en meer in een verlaten, dor en plat landschap. Naarmate de kilometerteller aandikte, voelde je hoe het klimaat droger en droger werd. Op de talrijke akkervelden die pal naast de weinige aardewegen liepen, waren boeren samen met kolossen van ossen een poging aan het ondernemen om hun dorre land om te

---

ploegen. Kuddes schapen en buffels liepen vredig rond onder het toeziend oog van hun piepjonge herders, op zoek naar de weinige grassprietjes die op de aardbodem ontsproten.

REGENSEIZOEN

Telkens wanneer de snelheid van onze wagen vanwege de hobbelige wegen noodgedwongen naar beneden ging, duurde het niet lang voor een bende uitgelaten kinderen onze bolide achternaliep. Zeker als ze zagen dat drie blanken de passagiersstoelen bezetten. Met een Engelse woordenschat die zich met name beperkte tot het woordje 'money', probeerden ze met acrobatische kunstjes onze harten én een stuk van onze portefeuilles te veroveren. En dat lukte. Net toen ik mijn portemonnee voor hun leuke acte de présence wilde bovenhalen, raadde onze chauffeur me aan om die weer weg te stoppen. Het is beter om ze iets te eten of lege plastic waterflessen te geven in plaats van geld, vertelde hij me. Vooral de flessen zijn zeer nuttig, zeker als je weet dat ze zelf hun water moeten halen bij de waterputten. Dat was dus de reden waarom we nergens langs de weg afval zagen rondslingeren. Alles werd geprobeerd te recyclen en zo nuttig mogelijk te gebruiken.

Doordat we net in het begin van het regenseizoen waren gearriveerd, was het makkelijk om voldoende water te vinden. Sterker nog: in het gebied dat we om de Omovallei te bereiken moesten doorkruisen, zorgden de vele watervallen ervoor dat de rivieren buiten hun oevers traden. De dorre ondergrond kon de plotse vloedgolf aan water niet aan, waardoor auto's vast kwamen te zitten en de weinige wegen geblokkeerd geraakten. Meer dan eens gebeurde het dat

---

we noodgedwongen uit onze auto stapten om hem weer omhoog te duwen, voordat hij definitief in de modderstromen kwam vast te zitten. Toen we door de natte bergachtige gebieden reisden, die ondertussen tot één grote modderpoel waren veranderd, viel het op dat onze bolide zijn beste tijd achter de rug had. Telkens wanneer de route even bergop ging, werd onze 4x4 een auto-onderdeel armer. Net toen we in de penarie dreigden te raken, ontpopte onze mecanicien zich tot de Afrikaanse MacGyver. Steeds wist hij met zijn vindingrijkheid de vierwieler opnieuw aan de praat te krijgen. En toen het alsnog dreigde mis te lopen, was duct tape onze ultieme reddende engel. Motorproblemen en vertraging kruidden onze verdere autorit.

Hoe dichterbij het hart van de Omovallei naderden, hoe meer authentieke stammen we tegenkwamen en hoe abrupter het landschap weer veranderde. De temperatuur leek ondertussen een stuk hoger, wat zich weerspiegelde in het verminderde aantal kledingstukken dat de lokale bewoners droegen. Slechts gehuld in enkele stoffen botsten we meer en meer op de 'authentieke' Ethiopiërs. Vooral de eerste echte bewoners, zoals de Hamar en de Banna, waren hier goed vertegenwoordigd. Eindelijk! Eindelijk zag ik waarvoor we gekomen waren. Mijn vingers tintelden om plaatjes te schieten. Bij het zien van deze stammen kon het allemaal niet vlug genoeg voor me beginnen. Jambo!

TWINTIG STAMMEN

De grote Omovallei is een huis voor meer dan twintig stammen die elk op hun eigen eeuwenoude manier leven. Het feit dat deze regio gespaard bleef van westerse invloeden, maakte dat deze groep stammen

tot de meest authentieke van het Afrikaanse continent behoort. In tegenstelling tot de meeste Afrikaanse buurlanden is de Ethiopische bevolking nooit de les gelezen door aangespoelde missionarissen. Vooral het feit dat Ethiopië als enige Afrikaanse land nooit gekoloniseerd is, zorgde ervoor dat het land zijn eigen koers kon blijven varen. Dat zorgt ervoor dat het een erg veilige plek is om te vertoeven. Met de Hamar, Banna, Karo, Dassanech, Arbore, Mursi stonden zes van deze stammen op ons programma. Zonder enige vorm van moderne techniek trekken ze elk als (halve) nomaden met hun vee door de regio. Alle valleistammen worden gekenmerkt door een unieke klederdracht, haarstijl, lichaamstatoeage of andere uiterlijke versieringen. Ook qua leef- en dansstijl is er een duidelijk onderscheid tussen de stammen te zien. De uitgesproken

diversiteit maakt van dit gebied een waar paradijs voor antropologen en ook voor ons, fotografen, is het Beloofde Land. Iedere keer volgden we de gebruikelijke weg om ergens toestemming voor te vragen. Via het stamhoofd dus. Als er iets geregeld moest worden, was het het best om het opperhoofd rechtstreeks aan te spreken. Meestal toonde die zich heel meewerkend. Foto's maken of ons tentenkamp bij hen opslaan, was steeds opnieuw geen enkel probleem. De manier van samenwerken kon naargelang de stam wél variëren. Niet geheel onlogisch als je weet wat voor bonte mengelmoes van cultuurverschillen hier op relatief klein gebied door elkaar leefde.

RESPECT

Vooral de Banna en de Hamar tonen qua gedrag gelijkaardige trekken. Deze groepen leken de meest vriendelijke en rustige van de grote hoop. Misschien lag de simpele reden dat ze op het vruchtbaarste valleistukje woonden aan de basis van hun meegaandheid. Ook qua klederdracht hebben de stammen gemeenschappelijke trekjes. Mannen dragen een doek die eruitziet als een minirokje, dat met behulp van een leren riem om hun middel wordt gehouden. Hun in onze ogen enigszins vrouwelijke kledingkeuze wordt ruimschoots gecompenseerd door een machete die aan hun riem bengelt. De Rambo's van de groep hadden hun grote mes voor een Kalasjnikov of AK-47 verruild die aan hun schouders hangt. Lopen doen ze allen op stukken uitgesneden autoband. Metalen armbanden sieren hun krachtige slanke lichamen. De garderobe van de vrouwen bestaat hoofdzakelijk uit geitenvellen. Een soort okerachtig vet goedje is uitgesmeerd over hun lichaam en dreadlocks, de enige

haarcoupe die de vrouwen hier kennen. Hun arm- en enkelbanden, oorbellen of andere sieraden in fel getinte kleuren zorgen voor een frisse, moderne look. Het enige opvallende verschil tussen de Banna- en de Hamarvrouwen is dat laatstgenoemde groep een grote metalen plaat op haar voorhoofd draagt. Hoewel deze seminomaden constant met hun kudde vee op zoek zijn naar de meest vruchtbare lappen grond, verkiezen steeds meer van hen voor een vaste woonplaats waar ze aan landbouw kunnen doen. Vooral maïs is een geliefd gewas. Overal waar we kwamen werden we uiterst warm en gemeend vriendelijk ontvangen. De bewoners hielden er echter niet van om te pas en te onpas gefotografeerd te worden. Een keuze waar ik absoluut respect voor kon opbrengen. Wijselijk stak ik mijn camera steeds weg en haalde hem pas weer

tevoorschijn wanneer Jimmy aan het werk was. Op de tweede dag waren we getuige van een van de traditionele plechtigheden die de Bannastamleden op geregelde tijdstippen houden. Eerst moesten de knorrende magen gevuld worden, waar twee pas geslachte geiten voor zouden zorgen. De dode beestjes werden naar het midden van de feestplek gesleurd. Net toen ik dacht dat de dieren in gelijke porties gesneden zouden worden, stopten de oudste dorpelingen beurtelings hun hoofden in de maag van het beestje... Jakkas! Wat een bedoening was me dat? Het absurde schouwspel zorgde ervoor dat mijn maag zich omdraaide. Mijn honger was direct over. Hoe bizar het tafereel er ook uitzag, dit gebruik zou de stamleden beschermen tegen ziektes en ouderdom. Dat hun cultuur doorspekt is met regeltjes en

---

tradities behoeft dan ook geen betoog. De vrouwen ontpopten zich tot plaatselijke brouwers. Ook al werd hun zelfgemaakte goedje door iedereen even vlug naar binnen gegoten, eten deden mannen en vrouwen apart. De beste vleesstukjes werden door de mannen opgepeuzeld, waarna de vrouwen en kinderen de geitenrestjes kregen. Emancipatie van de vrouw moest hier duidelijk nog worden uitgevonden. Maar ondanks hun 'mindere' statuut werden ze overal met evenveel respect behandeld. Naast gespierde atleten bleken de Bannastamleden ook echte musicalsterren te zijn. Niet alleen bleken het de beste zangers van alle stammen, ook hun dansmoves waren fascinerend om te volgen. Of het nu bij een groot kampvuur diep in de nacht of midden op klaarlichte dag was, door hun ritmegevoel slaagden ze er nooit in om stil te zitten. Mannen en vrouwen daagden elkaar beurtelings uit voor een dansbattle of hoogspringcompetitie terwijl kleine kreetjes in de lucht weerklonken. Prachtig om te zien. Voordat Jimmy de mannelijke stamleden voor eeuwig op fotopapier mocht vastleggen, eisten ze dat ze hem onder handen mochten nemen. Toen Jimmy even later met een behoorlijke portie klei op zijn kale knikker stond te fotograferen, was het bij onze Afrikaanse vrienden hilariteit troef. Doordat de Bannastamleden het erg leuk vonden om aan onze fotoshoots mee te doen, was het voor ons uiterst dankbaar werken.

BODYPAINTING

Wikipedia mag misschien anders beweren, maar voor mij zijn de Karo zonder twijfel de grondleggers van de bodypainting. Met mijlen voorsprong waren zij de mooiste versierde stam. De accuraatheid en hun oog voor precisie waarmee ze iedere

---

torso versierden, zou zelfs Van Gogh tot de middelmaat doen zakken. Iedere lichaamsspier werd met een penseelstreek geelbruine of witte kalk opgesmukt terwijl rivierbloemen hun haren versierden. Het hoogtepunt van ons Ethiopische avontuur was onze kampeerplek, die boven op een heuvel lag en een uitgestrekt vergezicht bood over de ganse vallei en het omliggende Mago National Park. Slapen en opstaan deden we op het ritme van de junglegeluiden. Bijzonder waren de vele termietenheuvels, die op de meest onlogische plekken uit de aardbodem oprezen. Als minischoorstenen vielen ze in de verte haast niet op tussen de boabab bomen. Ondanks de hoogoplopende temperaturen in dit deel van Afrika, was het opvallend hoe groot de biodiversiteit er was. Zelfs in de Omorivier krioelde het van het leven. Dagelijks lag een tiental grote nijlkrokodillen te zonnebaden aan de rivieroever, terwijl ze opvallend goed de mensen in het oog hielden. Een uitgeholde boomstam moest vermijden dat de vrouwen die water kwamen halen tussen de twee scherpe, grote kaken van de reptielen belandden. Eén keer was ik getuige van hoe een hongerig exemplaar net geen feestmaaltijd wist te veroveren. Met stenen en veel geroep slaagde een groep

---

vrouwen er nog net in hun stamgenoot te redden van een grote krokodillenmuil. Telkens wanneer ik de mannen op een boomstronk en met behulp van een langwerpige, smalle stok de rivierstroom zag doorkruisen, hield ik mijn hart vast. De Karo is jammer genoeg met voorsprong de meest bedreigde stam van heel de vallei. Vooral ziektes en stammenoorlogen hebben ervoor gezorgd dat hun omvang is geslonken is tot nauwelijks vijftienhonderd leden.

WAKA WAKA

De Dassanech die even verderop leefden, kwamen het meest van allemaal in contact met de moderne samenleving. Slechts een smalle rivier scheidde hen van de rest van de samenleving. Een flinterdunne lijn, die ze vaak door hun vele katoenplantages en bijbehorende handelsactiviteiten moesten overschrijden. Confronterend was het om te zien

---

hoe groot het verschil was ten opzichte van de andere stammen. Alleen al aan hun sieraden, die met bierdopjes of andere attributen verrijkt waren, kon je de westerse invloeden opmerken. Ook al konden ze de klok niet lezen, toch droegen de meeste mannen hier een horloge om hun pols, terwijl meisjes een beha of T-shirt van een of ander sportmerk boven hun geitenvellenkleed aantrokken. Hun koepelvormige hutten, die hoofdzakelijk uit boomtakken en klei bestonden, werden opgesmukt met golfplaten of stukken plastic. Naar dromenland vertrekken deed ik hier niet op de prachtige melodie van natuurlijke geluiden, maar op Shakira's bekende voetbaldeuntje 'Waka Waka' dat constant aan de andere kant van rivier weerklonk. Het dorp waar ze woonden, Omorate, was verreweg het stoffigste dorp waar we ooit halt hadden gehouden. Daarnaast vochten we tegen de moordende hitte, die iedereen in een echte

---

wurggreep leek te houden. Steeds wanneer we foto's wilden maken, zochten we eerst de schaduw van de grote dorpsboom op, hoewel deze ons nauwelijks koelte kon bezorgen. Tijdens ons verblijf was ik vooral voor de allerkleinsten van deze stam een echte bezienswaardigheid. Mijn haar leek op een of andere manier een bizarre magneet voor hen, waar ze dolgraag wilden aankomen. Constant zat er wel een of andere deugniet aan mijn haardos te friemelen. De weinige momenten dat de kinderhandjes mijn kruij loslieten, gebruikte ik om met hen te ravotten. Door de dankbaarheid op hun lachende gezichtjes een taak die ik met veel plezier vervulde. Pas toen ik enkele snoepjes wilde uitdelen, dreigde alles verkeerd af te lopen. Als hongerige beesten stonden ze elkaar weg te duwen om zoveel mogelijk lekkers binnen te halen. Gezag kon ik onmogelijk uitoefenen, aangezien sommige van de hummeltjes groter waren dan ikzelf. Toen ik in een ultieme poging mijn zak snoepgoed naar Jimmy gooide, liet hij die per ongeluk vallen. De onschuldige kinderen van zonet veranderden in meedogenloze vechtersbazen. De bedoeling was om hen blijer te maken. Niet om geroep, gehuil en getier te veroorzaken! Wat een belangrijke les.

HEAVY METAL

De meest afgelegen van alle stammen was de Arbore die uit vijftienduizend leden bestond. Door het droge klimaat viel er in de verste verte nauwelijks een stukje groen te bespeuren en ook hun levensomstandigheden zagen er niet al te kleurrijk uit. Alleen al aan hun gelaatsuitdrukkingen kon je zien hoe moeilijk ze het hadden om te overleven. Van kuddes geiten en koeien was geen sprake. Stof, droogte en hitte. Meer dan dat leek er

---

simpelweg niet te zijn. De enige gelijkenis met de rest van de stammen waren de kleurrijke kettingen. Opvallend was dat de plaatselijke kapper voor de jonge meisjes slechts één coupe kende: zo gemillimeterd mogelijk. Ondanks mijn frisse zomerkapsel voelde het plots alsof ik in vergelijking met hen een langharige heavy metalpruik op had. Hoe hoger hun leeftijd, hoe meer haar er op hun kaalgeschoren hoofden leek te staan. De logische verklaring kwam al gauw: pas als de jongedames uitgehuwelijkt werden, mochten ze hun haar weer laten groeien. Littekens op hun lichamen vielen er niet veel te bespeuren, iets wat bij de andere valleimensen wel het geval was. Het leek erop dat deze groep zich distantieerde van de traditionele ceremoniële vrouwenzweepslagen. Bij dit pijnlijke ritueel worden de vrouwen met een tak van een speciale struiksoort geslagen als eerbetoon aan de jongemannen die volwassen worden. De mannen liepen constant met een prachtig zelfgemaakt stukje houtwerk in hun handen, dat dienst deed als stoeltje of hoofdkussen. De spontaniteit waarmee de jonge maagden voor Jimmy's lens poseerden, deed me beseffen dat we niet de eerste waren die hen in beeld brachten. Ze waren allesbehalve cameraschuw. Vooral Guri, een naturelle, knappe jonge meid, had alles in huis om naast de iconische Naomi Campbell te gaan staan.

MUILPEER

Toen we bij de Mursi, onze volgende stam, aankwamen had ik nog maar één voet uit onze jeep gezet of een horde vrouwen kwam mijn richting uit gestormd. Als een zwerm bijen op een honingpot, waar ik de gele lekkernij was. De kring van luidruchtig door elkaar pratende vrouwen die om me heen

Hoe groter de onderlip,
hoe aantrekkelijker de
vrouw; een stelling
waarvan de mannelijke
krijgers hier rotsvast
overtuigd zijn.

stond werd pas doorbroken toen de oudste Mursivrouw doelgericht op me af kwam lopen. Op nog geen halve meter stopte ze abrupt voor mijn neus, keek me koelbloedig in de ogen en kneep ongegeneerd in mijn borsten. Het leek alsof God zelf me een muilpeer in mijn gezicht verkocht, zo perplex stond ik. Actie is reactie, dacht ik. In een reflex kneep ik nu in haar blote boezem. Een oorverdovende stilte van enkele seconden volgde, die een eeuwigheid leek te duren. Tot de vrouwen om ons heen plotseling begonnen te schaterlachen. Mijn hoofd kleurde knalrood. Zeker omdat ik niet wist in hoeverre mijn grijpgrage handjes me in dank werden afgenomen. Met een ultrabrede glimlach verloor de oudste Mursivrouw me uit mijn lijden. Kordaat greep ze mijn hand en sleurde me mee naar haar hut, waar ik werd voorgesteld aan haar man, die

opperhoofd van de gemeenschap bleek te zijn. Wat een welkom was me dat! Een eerste indruk is belangrijk, maar deze zal me allicht mijn hele leven achtervolgen. De kledingstijl van de Mursi is de meest excentrieke van alle stammen. Vooral hun grote lipschijven die hun onderlip tot over hun rekbare limiet duwden, vielen meteen op. Het toppunt was de vrouw die met een schijf van net geen vijftien centimeter doorsnede in haar mond rondliep. Hoewel deze schijven er erg ongemakkelijk uitzien, proberen de vrouwen er alles aan te doen om elkaar met het grootste exemplaar te overtreffen. Want hoe groter de onderlip, hoe aantrekkelijker de vrouw, aldus de mannelijke krijgers. Daarnaast bepaalt de schijfomvang ook het bedrag van de bruidsschat. Vroeger was de achterliggende gedachte tegenovergesteld en droegen de vrouwen het platte stuk hout

in hun mond om zichzelf te verminken om zich op die manier minder aantrekkelijk te maken voor slavenhandelaren.

IRRITATIE

Jimmy verzocht de dorpeelingen om hun allerbeste tenue aan te trekken, zodat hij de allermooisten eruit kon pikken. De volgende morgen stond het complete dorp al bij de eerste zonnestralen voor onze tent ons op te wachten. Meer dan zestig stamleden. Vrouwen vol met gezichtstekeningen of lipplaten ter grootte van een elpee. Mannen probeerden elkaar met lichaamsversieringen, witte borsttekeningen, ijzerkrullen of hoorns te overbluffen. Nooit had Jimmy gedacht dat zijn oproep zo veel gehoor zou krijgen. De drang om op de foto te willen staan, zorgde ervoor dat ze elkaar voor ons neus stonden te verdringen. Hoe graag we het

ook wilden, foto's maken van iedereen kon gewoonweg niet. Bovendien is het logisch dat we enkel de meest fotogenieke leden voor onze lens willen krijgen. Toen een geïrriteerde man met een geweer in zijn hand me toesnauwde dat hij op de foto wilde, durfde ik hem niet te zeggen dat hij er waarschijnlijk niet voor in aanmerking zou komen. Om de vrede te bewaren, besloten we na de shoot wijselijk een paar extra foto's met mijn digitale camera te maken. Doordat iedereen over mijn schouder meekeek om te zien hoeveel keer ze zichzelf op iedere foto zagen staan, was het voor mij gewoonweg onmogelijk om materiaal van achter de schermen te schieten. Toch slaagde ik erin om een groep nieuwsgierigen die zich rond Jimmy had geschaard op de foto te krijgen. Toen ik deed alsof ik Jimmy op de foto wilde vastleggen, was het dankzij mijn

---

groothoeklens een kinderspel om de hele meute op één foto te vereeuwigen. Portretten schieten deden we in een kleine houten hut. Gelukkig zorgde de setting er ditmaal voor dat de fotoshoot, naar Mursische norm, wat gemoedelijker verliep. Gelukkig keken de Mursi slechts van buitenaf mee en bestormden ze niet meer om de haverklap onze set. Tijd die we nu goed konden gebruiken. Terwijl wij er altijd voor zorgen dat we met de beste kant van ons gezicht op de foto pronken en met een standaardlach het beeldscherm proberen te vullen, hebben de Mursi van nature een krachtige intieme blik, waar ontblote tanden geen deel van uitmaken. Een grappig maar logisch contrast, omdat zij simpelweg een fototoestel, laat staan poseren, niet kennen. Toch wilde Jimmy graag de mooie meisjes met een glimlach op de foto zetten. Een lastige opdracht. Hoe vriendelijk onze gids hun ook vroeg om te glimlachen, hun mondhoeken weigerden te verroeren. Ook toen ik tien minuten lang het beste van mezelf gaf in de vorm van gekke bekken trekken, dieren nabootsen of stuntelige dansspasjes uitvoeren; de meisjes vertrokken geen spier. Het maakte me radeloos. Wat kon ik nu nog proberen? Van onze eerste ontmoeting herinnerde ik me de grote interesse van de jongedames in mijn lichaam. Constant probeerden ze mijn lijf aan te raken om te voelen of mijn blanke huid hetzelfde aanvoelde als die van hen en of mijn spierstructuur niet anders was. Met de eerdere ontmoeting van de vrouw van het stamhoofd in mijn achterhoofd, die bijzonder veel belangstelling had in mijn borsten en beha, restte er mij nog één optie. Mijn borsten flashen. En zo geschiedde. De jongedames kirden van de pret, waardoor Jimmy hun meest ontwapenende spontane

---

---

glimlach kon vastleggen. Missie geslaagd. Ik blij, Jimmy blij en de vrouwen nog steeds aan het nalachen.

MODERNE WERELD

Van alle landen die we zouden bezoeken sloot Ethiopië ongetwijfeld het dichtst aan bij ons reisdoel: het fotograferen van stammen met cultureel bedreigd erfgoed. Hoewel de regio gebukt gaat onder extreme droogte en beperkte hulpbronnen, biedt het gebied onuitputtelijke perspectieven voor de moderne wereld. Een niet te stoppen ontwikkeling die funest is voor de vele stammen. Hoewel de stammen groot zijn geworden door onderlinge ruilhandel, zorgt de komst van buitenlandse bedrijven voor een onherstelbaar effect op hun cultuur en tradities. Zo eiste de staat al meer dan 245.000 hectare grond op waarop suikerplantages aangelegd zullen worden. Daardoor worden bijvoorbeeld de Mursi gedwongen om te verhuizen. Wie zich tegen deze landroof verzet wordt genadeloos afgeranseld, verkracht, gevangengenomen of zelfs in koelen bloede door de militairen afgeknald. Bovendien is het houden van kuddes vee verboden en zijn er in de nieuwe dorpen slechts een handvol koeien toegelaten. Dit zorgt ervoor dat de meeste stammen niet langer in eigen levensonderhoud kunnen voorzien en steeds afhankelijker worden van overheidssteun. De machtsgreep van het regime wordt met de dag sterker. Ook hongersnood zal zo goed

---

>>

---

als zeker over de vallei regeren, vanwege een grote stuwdam die het regime laat bouwen. Natuurlijke overstromingen zullen niet meer voorkomen, waardoor het land nog minder vruchtbaar zal worden. Voor de stammen die langs de rivier wonen is dit een regelrechte catastrofe. Doordat de natuurlijke hulpbronnen steeds schaarser worden, ontstaan steeds meer stammenoorlogen. Vooral het (her)veroveren van landbouwgrond of veediefstal zijn de twee hoofdmotieven voor de gruwelijke conflicten. Het snelle tempo waarmee de overheid de grond van de stammen inpikt, drijft de onderlinge strijd alleen maar verder op. Daarnaast heeft de invoer van vuurwapens de gevechten aangewakkerd. Een onomkeerbaar destructief proces lijkt in gang gezet. Zelfs inkomsten uit toerisme lijken deze

---

---

neerwaartse spiraal niet te kunnen stoppen. Integendeel. Commerciële doeleinden houden het land in een steeds strakkere houdgreep, waardoor de vraag of deze cultuurmix zal verdwijnen overbodig is geworden. De vraag is nu slechts wannéér dat zal gebeuren.

LEERSCHOOL

Op de terugvlucht overheerste een gevoel van voldoening en trots. Mijn eerste geslaagde missie. Woorden schoten tekort om uit te drukken hoe geweldig dit avontuur was geweest en hoe het me deed verlangen naar meer. De primitieve reis- en leefomstandigheden waar ik even voor had gevreesd, bleek ik achteraf goed te hebben verteerd. Ook de samenwerking met Jimmy verliep bijzonder vlot. Bovendien leerde ik tijdens deze drie onvergetelijke

---

>>

Omdat Ethiopië zoveel te vertellen heeft, besloot Jimmy om deze Afrikaanse parel opnieuw te bezoeken en het door Bram te laten filmen. Een keuze die ik alleen maar kon toejuichen aangezien ik Ethiopië al sinds mijn eerste bezoekje voor eeuwig in mijn hart heb gesloten.

---

weken meer dan ik tijdens mijn hele studie had gedaan. Iedere studentfotograaf raad ik dringend aan: ga aan de slag als assistent en doe zoveel mogelijk ervaring op. Hoe meer ervaring, hoe beter. Zo leerde Jimmy me beter door de lens kijken alsook hoe je met weinig middelen en in soms vervelende omstandigheden toch pareltjes van foto's kunt schieten. Toch was dit niet de allergrootste les die ik onthouden had; dat was de omgang met de mensen van tevoren. Een goede voorbereiding tilt je foto's naar een hoger niveau, prentte Jimmy me dagelijks in. Zo is niet alleen het contact tijdens de shoot heel belangrijk, ook vóór je voor de eerste maal je ontspanknop indrukt is het erg belangrijk om hun vertrouwen te winnen. Zelfs wanneer je zoals hier in Ethiopië de taal niet machtig bent, raak je met non-verbale communicatie ook een heel eind. De taal van gebaren snapt nu eenmaal iedereen.

In zijn eerdere statement gaf ik Jimmy volkomen gelijk. Hoewel ze materieel bijna niets hadden, konden we bijzonder veel van deze mensen opsteken. Maar na eenentwintig dagen zonder het voedsel dat ik gewend was, had ik reuzehonger gekregen... in nog meer avontuur welteverstaan. Ik kon niet wachten om opnieuw te vertrekken. Met een uiterst dankbaar gevoel ging ik slapen. Blij om deze mensen in hun puurste vorm te hebben leren kennen, verlangend naar wat nog volgen zou.

De beste vriend van Jimmy Nelson

De camera is het instrument van een fotograaf om schoonheid mee vast te leggen. In het geval van Jimmy Nelson was dat instrument een vijftig jaar oude Cambo-camera. Het is in feite een eenvoudige camera obscura – een zwarte kist met een gat erin –, die door de tijd heen van alle overbodige eigenschappen is ontdaan en is aangepast om de camera wat robuuster te maken, wat gemakkelijker is wanneer je bijvoorbeeld door een rivier moet waden of een berg moet beklimmen. Het is een technische camera, wat inhoudt dat hij platen bevat die je kunt verplaatsen om de scherptediepte en het perspectief aan te passen. Nadat Jimmy de scène heeft samengesteld door de lens, wordt de filmhouder, die twee fotovellen bevat, aan de achterkant vastgemaakt en bedekt op deze manier de zoeker, waardoor de samenstelling kan worden aangepast zonder dat het filmlak verschuift. Aangezien Jimmy alleen natuurlijk licht gebruikt en geen flits, is er een lange sluitertijd en moeten de geportretteerden enkele seconden lang heel stil blijven staan. Volgens Jimmy heeft deze camera twee grote voordelen. Omdat gebruik wordt gemaakt van een groot negatief – vellen van 9x12 cm – kunnen de foto's enorm worden uitvergroot zonder dat de scherpte verloren gaat. Het andere voordeel is minder technisch van aard: het duurt lang om de camera in te stellen en de foto samen te stellen, waardoor er veel tijd is om de gefotografeerden te leren kennen en ze op hun gemak te stellen.

Bram
